

Door de eeuwen heen heeft de mens er altijd van gedroomd om ooit eens verlost te geraken van de zwaartekracht: vrij als een vogel rondvliegen, over verre horizonten, hoe zalig moest dat wel niet zijn. De broertjes Joseph-Michel en Jacques-Emiel Montgolfier hadden rond 1780 weliswaar al spectaculaire experimenten gedaan met heteluchtballonnen, het was een ander broederpaar dat in het begin van de 20e eeuw deze aloude droom echt waar maakte. Orvil en Wilbur Wright, twee knutselgrage fietsenmakers, slaagden erin hun "Flyer" eind 1903 een paar honderd meter in de lucht te houden. Enkele jaren later deden ze al toertjes rond het vrijheidsstandbeeld en overal ter wereld traden avontuurlijke uitvinders in hun voetsporen. Blériot vloog in 1909 het Kanaal over, waarmee voor de publieke opinie definitief het bewijs was geleverd dat weldra iedereen lustig zou kunnen rondvliegen.

Talrijk zijn dan ook de liedbladen die op 1 of andere manier deze nieuwe vinding becommentarieerden. Meestal met enige ironie, want zoals steeds bij vernieuwende uitvindingen zijn er grote discussies tussen believers en non-believers in de gazetten en op straat. Het vliegend tuig werd "vliegmachien" genoemd of "aeroplane", en de mannen die het aandurfdn om met zo'n gammel knutselwerk en met zeer lawaaierige motoren het luchtruim te doorklieven hadden aan elke vinger tien groepies die hen met smachtende blikken aanstaarden.

Meer dan eens suggereert een marktzanger dan ook dat er een erotisch tintje aan dat vliegen zit.

Zo noteert Roger Hessel in zijn boek “Liedjes die eigenlijk niet mogen”:

“Toen de Antwerpse fantast Jan Olieslagers (1883-1943) zich in 1909 tot de luchtvaart aangetrokken voelde, kreeg hij al gauw de naam van Antwerpse duivel. Ook de marktzangers keken géïnteresseerd toe wanneer hij weer eens een zoveelste stunt uithaalde. Maar Jan scheen ook belangstelling te tonen voor vrouwelijk schoon terwijl veel vrouwen géïnteresseerd waren in Jan. Dat inspireerde de Poperingse marktzanger Henri Boddin om kort voor de Eerste Wereldoorlog een nogal dubbelzinnig lied op de markt te brengen.”

Zoals steeds bij dat soort liedjes begint het allemaal heel onschuldig maar wordt het na elke strofe duidelijker waar het refrein eigenlijk over gaat. In de derde strofe zingt Boddin:

*En met zachte stem sprak dan de man
'k zal probeeren of ik nog eens kan
onderzoeken mijn machien
want verstaat me wel vriendin
zit er nog wel krachten in
en na menig werken vruchteloos
werd dien heer dan stuur en boos
want na menig maal gepoogd
kwamen tranen in zijn oog
zijn machien ging niet meer omhoog*
Refrein

“

*'t Gaat zoo stillekens omhoog en omlaag
niet te rap of niet te traag
zoo van achter en vooruit*

“ die klein schavuit.

[Partituur * Den Aeroplaan *](#)

Ook in kinder-volksliedjes werd vliegen – in meer bedekte termen – in verband gebracht met het liefdesspel. Kent u dit lied?

1. Eén en één is twee, één en één is twee,
alle vissen zwemmen in de zee.
En dan maar zwemmen en dan maar zwemmen,
zwemmen in die grote zee, zee, zee.

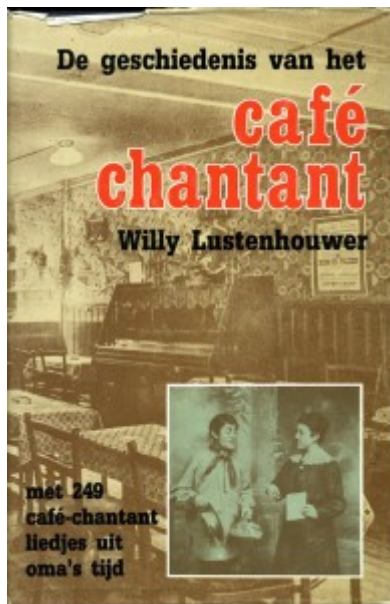
2. Twee en twee is vier, twee en twee is vier,
alle mannen drinken 'n glaasje bier.
En dan maar drinken, en dan maar drinken,
drinken uit dat glaasje bier, bier, bier.

3. Drie en drie is zes, drie en drie is zes,
Alle baby's drinken uit de fles.
En dan maar drinken, en dan maar drinken,
drinken uit die grote fles, fles, fles.

4. Vier en vier is acht, vier en vier is acht,
alle soldaten, die staan op wacht,
en dan maar wachten, en dan maar wachten,
wachten in die lange nacht, nacht, nacht.

5. Vijf en vijf is tien, vijf en vijf is tien,
alle mooie meisjes in een vliegmachien.
En dan maar vrijen en dan maar vrijen,
vrijen met die machinist, -nist, -nist.(uit "Nederlandse Volksliederen oud en

nieuwe”, verzameld door Rob Smaling, 1978, uitg. Het Spectrum)

Wij lieten een 15-tal jaren geleden al ons oog vallen op een ander lied over het vliegmachien, dat inzake opbouw vrij goed overeen komt met de rijmelarij van Boddin over Olieslaegers. Het werd mét muziek genoteerd door Willy Lustenhouwer in “De geschiedenis van het Café Chantant” helaas zonder commentaar over de herkomst.

De muzikale inspiratiebron konden we ondermeer via iTunes terugvinden als “

1. Dans mon Aeroplane

” uit 1908, muziek van [Harry Fragson](#) en tekst van Henri Christiné en Eugène Christien, allemaal zeer naarstige liedjesschrijvers uit de Belle Epoque. Het was al meteen duidelijk dat de vlaamse cabaretier die het zong zich had geïnspireerd op het franse voorbeeld en het eigenlijk een beetje stuntelig had vertaald ... De melodie van het refrein bleef intact, dat van de strofes wijkt in de notering van Lustenhouwer vrij sterk af van de originele partituur van Fragson. Dat wijst erop dat zijn zegspersoon niet over een plaatopname beschikte maar het ergens heeft horen zingen, en zoals wel meer gebeurt had ie het refrein zeer goed onthouden, de rest iets minder.

De originele tekst is “subtiel” dubbelzinnig en gaat als volgt:

La p'tite Suzanne, dernier'ment,
Disait à son amant :
Ah ! que j'm'embête.
Je n'aime plus l'auto,
Je n'aime plus les ch'vaux.
J'veux quéqu'chose de nouveau.
Il lui répond : “Mon amour,
J'ai pour toi, l'autre jour,
Fait une emplette.
C'est quelque chose de vraiment beau

Que j'ai ach'té à m'sieur Blériot."(Refrain 1:)

“

*Ah, viens ! Ah, viens !
Viens dans mon aéroplane !
On dirait un oiseau
Ça se tient dans l'air comme il faut.
Ah, viens ! Ah, viens !
Viens, ma petite Suzanne,
Tu seras folle, mon coco,
Quand t'auras vu mon p'tit oiseau.*

Elle le décide sans retard,
Lui débraie et l'on part à toute vitesse.
Comme un éclair, les v'là en l'air,
Filant un train d'enfer.
A quelle hauteur monte-t-on ? lui dit-elle
Il répond : "Ma chère maîtresse,
Avec une femme dans la nacelle,
On peut monter au septième ciel."(Refrain 2:)

“

*Ah, viens ! Ah, viens !
Viens dans mon aéroplane !
Ça m'fait froid, ça m'fait chaud,
Ça met des frissons sous la peau.
Ah, viens ! Ah, viens !
Viens, c'est si bon quand on plane.
Tu n'voudras plus, bientôt,
Te passer de mon p'tit oiseau.*

Tout marchait comme à plaisir
Quand il se fit: j'viens de sentir,
Dans l'allumage, Plusieurs ratés,
Et j'ai un l'vier
Qui n'veut plus se r'dresser.
Il n'doit rester, j'en ai peur,
plus d'essence dans l' moteur.
Et le plus sage S'rait
de l'renter dans son hangar.
Mais Suzanne répond : "Oh, plus tard !"

“

Ah, viens ! Ah, viens !

“ *Restons dans l'aéroplane !
C'est si bon, c'est si doux.
Oh ! Laisse-le monter jusqu'au bout.
Ah, viens ! Ah, viens !
Et, d'ailleurs, s'il reste en panne,
J'ai c'qu'il faut, mon coco,
Pour garer ton petit oiseau.*

Daar heeft onze onbekende vertaler het volgende van gemaakt:

Het Vliegmachien

Mijn liefste sprak op zekere dag:
ik zou mij eens willen vermaken.
Pardonneer mij, ik verveel mij,
hebt ge niets nieuws? Spreek maar vrij.
En ik sprak dan, mijn liefste Suzann',
'k heb nog iets dat u goed zal smaken,
iets naar uw zin, schoon engelin,
kom mee, we kruipen d'r in.

“ *Ach kom, ach kom, kom in mijn aeroplane,
't is zo goed en zo schoon,
vliegen over bos en woud.
Ach kom, ach kom, sprak ik mijn liefste Suzanne:
gij wordt gek, ja subiet,
zodra gij mijn vliegmaschine ziet.*

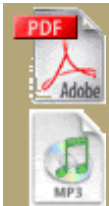
Zij was tevrede, en ik nam haar mee,
ja terstond in mijn vliegmaschine,
met kort besluit, sprong z'in de schuit,
roef, en we waren vooruit.
'k Zat goed in't speur, 'n goeie moteur,
en ze dacht die schoon engelinne,
uw aeroplaan, zal zeker gaan,
tot ginder hoog op de maan.

Alles was sterk, we gingen aan't werk,

m'n machien begon reeds te rijzen,
maar wat 'n grap, spoedig en rap,
brak mijn moteur hij viel slap.
Ze sprak alsdan, uw aeroplan',
die kan mij geen dienst meer bewijzen,
't is toch zo raar, 'k word het gewaar,
steek hem maar in de hangaar.

“

*Ach kom, ach kom,
kom in mijn aeroplane,
't is zo goed en zo schoon,
vliegen over bos en woud.
Ach kom, ach kom,
sprak toen mijn liefste Suzanne:
'k heb nog iets dat niet breekt,
waardat gij uw vliegmachien in steekt.*

[Partituur * Het Vliegmachien *](#)

2. Wreed & Plezant 2007